15e JAARGANG CURAÇAO DEN. 3den DECEMBER 1898. No. 779.

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2, — met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0,20.

BUREAU VAN DIT BLAD
PLEIN VAN PIETERMAAI N° 129

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2, — pa tres luna pagar pa dilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire, Aruba fl. 10,— pa anja.
Un number só fl. 0,20.

Curaçao, 3 December.

Een zonderling stuk.

Een paar weken geleden deelden wij den tekst mede van een ter algemeene jaarvergadering der vrijmetselarij te Parijs met eenparige stemmen aangenomen motie, die luidde als volgt :

De vrijmetselaren van het Groot-Oosten van Frankrijk, vertegenwoordigd door de leden der algemeene vergadering van 1898 ;

getrouw aan de overleveringen, die de trots uitmaken van de vrijmetselarij, getrouw aan de beginselen der revolutie, die alle menschen, van wat ras ook, of tot welke wijsgeerige of godsdienstige overtuiging ook behoorend, voor de wet gelijk verklaarde en aan allen de waarborgen eener gelijke rechtsbedeeling heeft toegezegd ; vol geestdrift voor de grootheid van het fransche vaderland, waarin die beginselen zijn belichaamd, en voor de eer van zijn nationaal leger, dat voor de gerechtigheid moet waken en het menschelijk recht moet handhaven :

verklaren dat alle schennen van het recht een verkleinen is van het vaderland ;

verklaren in de tegenwoordige omstandigheden, gelijk zij reeds verklaard hebben, dat het verdedigen of verontschuldigen — onder welk voorwendsel ook, — van de onwettelijkheden, die aan sommige militaire overheden worden ten laste gelegd, een verraad is aan de revolutie gepleegd, een verloochenen van Frankrijk in zijn historische beteekenis en in zijn reden van bestaan — een beleediging voor het leger indien dit kon worden getroffen door den smaad van een solidariteit, die het als een hoon afwijst ;

vestigen de aandacht op het komplot, dat tegen de wettelijkheid beraamd werd en openlijk op de ruwe kracht zich beroept tegen de verdedigers van het recht ; beschuldigen als aanleggers van dat komplot de clericalen en de cesaristen, die thans evenals voorheen steeds vereenigd zijn door hun gemeenschappelijken haat tegen de revolutie, de democratie en de Republiek, en samenspannen om het Frankrijk van 1789 te vernederen, om het volksleger te onteeren en er een werktuig der reactie van te maken ;

wenschen de leden van het republikeinsch ministerie geluk, dat het erin geslaagd is eindelijk de valstrikken van de eeuwige vijanden der vrijheid te verijdelen ;

moedigen ze aan om met vasten en versnelden tred voort te gaan op de wegen van den democratischen vooruitgang, die door hun daad van loyauteit geeffend en verkort zullen worden ;

en verbinden zich hen tot het einde toe te zullen ondersteunen tegen elk offensief optreden der confessioneele of cesaristische reactie, in de vervulling der taak, die zij ten bate van gerechtigheid en wettelijkheid zoo moedig hebben ter hand genomen.

Oprecht gesproken -- kunnen wij niet zeggen dat onze sympathie voor de herziening, of ons geloof aan de eventueele onschuld van Dreyfus, door de kennisneming van bovenstaand document eenigermate zijn toegenomen. Veeleer is het tegendeel het geval. In onzen weerzin, om bij alle dingen steeds bij voorkeur het ergste te denken, waren wij weinig geneigd geloof te slaan aan de van meerdere zijde gegeven verzekering dat de heele Dreyfus-beroering uitsluitend het werk was van een ter bereiking van een bepaald misdadig doel tot stand gekomen combinatie. Het "syndicaat", gelijk het in de pers en in het parlement onomwonden werd gebrandmerkt — liet ons tot hier toe vrij onbewogen, en zelfs weigerden wij aan het bestaan ervan te gelooven, indien men het anders opvatte dan als een, *meer toevallig dan wel opzettelijk,* samengaan van personen, die ieder hun bijzondere redenen hadden, of meenden te hebben, om voor de revisie partij te trekken. En ofschoon wij daarmeê geenszins bereid geworden waren, om te gelooven bijv. aan de duivenonschuld van een pornograaf als Zola, aan de belanglooze rechtschapenheid der politieke mannen van hoogeren en lageren rang, die als agitatoren voor de revisie zich een naam wisten te maken of een positie te veroveren, — zóó door- en door-gemeen konden wij ons de menschen nog niet denken, dat wij meenden te mogen gelooven aan een samenspanning, waarbij "de handhaving van het recht" als voorwendsel dienst zou moeten doen om inderdaad het schromelijkst onrecht te doen zegevieren.

Indien dit zelfs op dit oogenblik het geval nog niet zijn zou, dan ligt dit niet aan de in het document van het Fransche Groot-Oosten verkondigde wijsheid. Daarmede toch te rade gaande moet men zich wel afvragen: wat de reden zijn, dat de heeren vrijmetselaars in de tamelijk blazerige volzinnen, welke zij aan de zaak meenden te moeten wijden, als "bewerkers van het complot tegen de verdedigers van het recht" als "de clericalen en de cesaristen" noemen ? Gesteld immers eens, dat zij tot zekere hoogte gelijk hadden, dat er inderdaad aan een "komplot" viel te denken, kunnen zij zichzelven wijsmaken, dat *enkel* "clericalen en cesaristen" eraan deelnemen ? Onder welke der beide rubrieken dan zouden zij bijv. Cavaignac willen rangschikken of — sprekender nog — waar zouden zij een plaats moeten aanwijzen aan den wildeman Rochefort ?......... Dezen laatsten een "clericaal" te noemen, zou wellicht nog geestiger zijn dan er het vermoeden op na te houden, dat de beruchte "lanternier" van voorheen, nu in zak en asch, door zijn boetvaardigheid de schim van Napoleon III tracht te verzoenen !

Wanneer een vergadering, die door een der aan de revisie gunstig gezinde bladen genoemd wordt *de essence de la franc-maçonnerie française tout entière,* alzoo met de beweging *voor* Dreyfus den strijd tegen clericalisme en cesarisme vereenzelvigt, dan heeft men misschien nog niet het recht om aan de overzijde van een "beraamd complot" te spreken, maar men gevoelt zich toch geneigd tot het in acht nemen van groote voorzichtigheid.

Eene voorzichtigheid, die dubbel geboden schijnt, waar men het oog vestigt op de bijzondere redenen, welke een aan de Katholieke Kerk zoo vijandig instituut als de vrijmetselarij hebben moet, om verschillende legerhoofden in Frankrijk een minder goed hart toe te dragen. Niet enkel toch dat het leger als zoodanig, als brandpunt en symbool tevens van patriotisme, in botsing komt met de "algemeen-menschelijke" utopieën, die de Loge in haar banier voert, — maar in Frankrijk speciaal staat het onderwijs, de opleiding van een aanzienlijk deel der officieren nog altijd ten deele onder

---

FEUILLETON.

DEN JARDIN.

Por bisa ta falta di carinjo, ma ta un hecho, koe mi roeman mujer tabata falsoe, ora el a jega cas for di un cena, koe é tabata invitá. E tabata bira den kamber, manera un cos loco, rábia tabata boela for di su wowo i hende por a mira també for di cada movecion di su presencia real. Bal la pena di a keda miré ora largoe, ora el a ranca su handschoen for di su mân i koe el a tiré huntoe coe su waaier riba un mesa koe tabata para un banda di djé i koe porfin el a keda para banda di schoorsteen coe un cara di un imperatriz ofendí.

— Ta kiko a socedé, Dora !

— Socedé ? El a hiza su scouder i bira lomba pa mi, ma mi tabata asina inhumano di a keda fleit trankilamente.

— Haci mi fabor di stop koe es fleitmentoe ai, é dici coe mi coe violencia.

Despues a sigi un silencio koe tabata interumpí solamente pa sona regular di di batimentoe di su pia.

Nunca mas lo mi ta bon coe Flora, nunca mas ! el a desahogé di repente.

— I ta tres siman pasá, boso á hurá otro un amistad eterna ! Cieloe santoe ! Asina tá coe amor di muger ? Ta kiko el a haci anto ? E por a strobá bo di balia ?

— Si ta pa esai, ta importa mi poco ! Dora a respondé i el a larga su cabez cologá pa tras.

— Ta kiko anto ? Bo mester papia clá, si bo kié mi participa den bo sentimentoe.

— Tabatin aja un mucha homber, el a coeminza papia coe seriedad.

— Un mucha homber ?— Cieloe santoe.........

— Alex, si bo ta insoportabel, anto mi ta bai unbez den mi kamber. Bo sabi masjar bon, koe mi no ta meen un mucha chikitoe — aunké é ta parcé un mucha chikitoe i koe é ta figuré un homber. Como toer es otro combidádonan tabata homber casá, é mester a hibá mi mesa ; un homber chikitoe coe un cara manera lechi coe sanger. El a hala su boca casi pegé na mi orea....

— Pa esai, é no mester ta un mal hende. Mi ta mes grandi coe né, Dora!

— E tabata sol i distraido, mi tabatin duele di djé. Mi a keré koe lo é no sâ tin coestumber di sali, i tabata parcé mi koe mi mester traté manera un roeman. I asina mi a toemé bao di mi proteccion.....

— Bien, i....? el a haci bo ningun declaracion ?

— Declaracion ? Na mi ?.... Anto lo el a tendé cos koe lo é no kier a tendé ! Ma ora mi a informá toer cos tabata laat caba. Es hombrito a bai su cas masjar tempran, i apena koe el a sali, Flora a bini cerca mi i puntra mi koe mi ta gusté. Naturalmente mi dici, koe é ta mes insignificante koe toer otro jonkman.

Flora a coeminza hari i aclara mi, koe é ta un homber i di mihor koe tin, el a combidé solamente pa mi motiboe i koe ora el a puntré tocanti mi, é tabata asina sin berguenza di bisa koe é ta gusta mi masjar.

— I kiko bo a haci es ora ai ?

— Esai mi no sabi mas, ma si mi a papia masjar, mientra koe Flora tabata insoportabel coe su harimentoe i é tabata exita mi mas i mas coe su bofon.

El a bisa mi koe es jonkman ta muchoe mas bieuw koe é ta moenstra, koe é tin un ganamentoe considerabel i un porvenir briljante.

Mi pober roeman ! Awor mi ta comprendé su rábia. Orguljosa manera é ta, koe ningun hende sá misji coe né, koe jonkmannan ta honré solamente di aleuw, i é mester a pasa oranan largoe coe es monstruo. I — algo den descripcion di es monstruo ai, mi ta conocé.

— Ki jamé ? mi a puntra coe un poco interés.

— Schwarz — ta parcé mi, ma Flora ta jamé Marcus. Bo conocé ?

— Marcus Schwarz ! Marcus koe anja pasá a salba mi bida na Noruega ! E mes Marcus lo bo mira coe gustoe i sinja conocé. Mi no sabi, koe é tabata aki.

Dora tabata mira mi coe ansia.

— Mi ta keré, é dici, mi no ta keré koe el a salba bo bida. I aunké mes ta asina, mi ta hajé mes detestabel. Pa mi parti, koe nunca bo a conocé.

— Coe nunca mi a conocé ! Marcus Schwarz koe mi conocé i stima como un bon amigoe, un tirador excelente i un apasionado subidó di seroe ! E tin su binti i seis anja, no obstante su exterior ridículo di mucha i també muchoe calidad sublime aunké su wowonan ta moenstra un hende abatido.

**

Algun siman despues, mi a hiba Dora na un balia ! Como nos tabata wérfano i mi roeman tabata solamente bao di cuidanza di un tanta bieuw, a toca mi di hunga papel di su protector, loké mi a haci també fielmente. Dora tabata stima baliamentoe masjar i pa esai, a pasa mas di dos ora, promé koe nos a contra coe otro i koe nos por a haja ocasion di papia un palabra coe otro. Nos a bai na un lugar separá i nos a gasta algun cos dusji i un poco ijs. Di repente mi roeman a poné su tajó abao i dici manera koe ta coe é mes ta papia :

— Atéle atrobé !

— E ! kendé ?

— Es jonkman, bo amigoe. Henter anochi el a persigi mi.........

Mi no sabi koe ta es binja koe mi a bebé tabata scuma den mi orea of koe ta berdad Dora su stem tabata tembla, ora el a papia es único dos palabranan ai i koe su color també a troca hinteramente.

Marcus, koe mi tabata na ocasion di coemindé caba, a bini cerca nos.

— Es pieza aki ta pa nos, Senjorita. Nos lo no keda sinta, é dici, i el a cohé braza di mi roeman i pronto nan a bruha den grupo di baliadonan.

Mi a resolvé di hui for di es atmósfera asfixiante di den sala, mi a cohé mi sobretodo i mi sombré di tapa orea,

den invloed van de Kerk, van den godsdienst. Vandaar dat nergens wellicht in de fransche samenleving zoozeer als in de hoogere rangen van het leger de geest van geloof in en van gehoorzaamheid aan de wetten der Kerk heeft stand gehouden. Tal van hoofd- en opperofficieren van het fransche leger zijn uitmuntende Katholieken, die hun godsdienstplichten openlijk en voorbeeldig nakomen en daardoor een uitmuntenden invloed oefenen op hun ondergeschikten. Wat nu kan de Loge meer welkom wezen dan het welslagen van een campagne, die werd begonnen om aan de hoofdpersonen van het leger een goed deel te benemen van het prestige, waarin zij zich tot dusver mochten verheugen? Wat kan haar meer en beter baten als een pleidooi voor de noodwendigheid, om met de „Jezuieten-opvoeding" der jeugdige aspiranten naar den officiers-rang te breken dan "het geleverd bewijs", dat de vruchten dier opvoeding zich slechts openbaren in „de matelooze gemeenheid," waarvan processen als dat van Dreyfus de jammerlijke voorbeelden opleveren?

Maar — zooals gezegd — juist die overweging in verband met den uitbundigen lof aan hun collegaas Brisson en Sarrien door de broeders-vrijmetselaars toegezwaaid kan niet anders dan ons een aanmaning zijn tot het maken van eenig, ja, zelfs van een ruim voorbehoud, waar de loop der revisiegeschiedenis ons wellicht onthullingen in het verschiet stelt, die niet anders zullen zijn dan behendig gecombineerde machinatiën om de zaak der vrijmetselarij te dienen.

Une homme averti en vaut deux! De motie der fransche vrijmetselarij kan ons misschien nog goede diensten bewijzen.

NIEUWSBERICHTEN.

CURACAO.

Kerkelijke berichten.

Gisteren keerde de WelEerwaarde Heer F. C. Smitz, Pastoor der St. Bernardus-parochie te Kralendijk, met de *Gouverneur Van Heerdt* naar Bonaire terug.

***

Het telegraphisch bericht, dat hier de vorige week werd ontvangen en meldde, dat de Aartsbisschop van Caracas, Z. D. H. Mgr. C. Uzcategui door een hersenberoerte werd getroffen, is deze week beslist tegengesproken.

Officieele berichten.

Bij Gouvernements - beschikking, dd. 30 November jl., N°. 716, is:

1°. aan den Heer I. Debrot Koloniaal-Ontvanger alhier, met ingang van 1°. December d. j., wegens ziekte, een maand binnenlandsch verlof verleend;

2°. aan den Heer G. R. Zeppenfeldt, Gezaghebber van Saba, thans alhier met verlof, gedurende het verlof van den Heer Debrot voornoemd, de waarneming der betrekking van Koloniaal-Ontvanger opgedragen.

Havennieuws.

De quarantaine-bepalingen voor schepen komende van Savanilla zijn volgens gouvernements - beschikking, genomen den 28sten November ll., niet meer van kracht.

***

Hedenmorgen kwam hier aan de *Prins Willem IV* van den *K. W. I. M.* Volgens de tijdtafel had de *Prins Maurits* hier moeten arriveeren, doch naar men zegt, kwam wegens de vele vracht de *Prins Willem IV*, die grootere afmetingen heeft, in haar plaats. Deze boot vertrok vijf dagen later dan was opgegeven uit Amsterdam.

Posterij.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven:

Agustin Bentacur, Walter Bigelow, Johana Everts, Juana Estasi, E. M. Foster, Johana Hendrisen, Luie Jackson, Amalia Keper, Herrmann Klein De Luna, Alessandro Mondolfi, L. G. Marchena, Juan Pontoja, Isenia Rojer, J. Roudell, I. van Straten, Walter R. Wilson.

Aangeteekende Stukken.

Berks, Carlos F. Hart, Clara Montolio.

Niet voor bestelling vatbaar: een drukwerk geadresseerd aan M. Petit y Esposa.

Onderwijs.

Een uitgebreid program, vol variatie, van de plechtige prijsuitdeeling werd ons toegezonden door het Colegio Santo Tomas alhier.

Onder meer trekt vooral een nummer ons aan, namelijk: *Vexilla Regis Prodeunt (Drama en 2 actos, en memoria del cuarto centenario del descubrimiento de la Costa-Firme de Sur América.)* Te meer trekt dit nummer onze aandacht, daar wij dit jaar het vierde eeuwfeest van de ontdekking van Amerika vierden en deze omstandigheid zeker zoowel den dramaticus als de acteurs geestdriftig zal stemmen bij de opvoering in het werelddeel zelve der ontdekking.

De plechtige prijsuitdeeling heeft plaats aanstaanden Vrijdag en neemt een aanvang ten zeven ure 's avonds.

Leger.

In Mei van het volgend jaar zal voor de beide stations Suriname en Curaçao slechts één Nederlandsch oorlogsschip in dienst worden gesteld. Volgens sommigen zou daartoe Hr. Ms. *Sommelsdijk*, thans te Curaçao in station, worden gebezigd; anderen brengen het dirigeeren van Hr. Ms. *Zeeland* naar de West daarmede in verband.

Ontspanniging.

In het begin dezer week is men op de plaats, die algemeen als tot dat doel ongeschikt, afgekeurd wordt, begonnen met den aanleg der wandelplaats, waarvoor de gelden zijn bijeengebracht door de dames-club *Entre-Nous.*

—Woensdagavond speelde de kapel van het garnizoen voor het eerst in het *Wilhelmina Paviljoen* aan de Overzijde. In het vervolg zullen nu muziekuitvoeringen worden gegeven: 's Zondags in de muziektent vóór het gouvernementshuis, 's Woensdags bij afwisseling in het *Wilhelmina-Paviljoen* te Otrabanda of in *La Coronación* te Pietermaai en 's Zaterdags vóór de militaire cantine.

Een toezending.

De tooverkracht van Phebus' stralen, gegrepen en geleid door de vaardige hand der Heeren Soublette en Zoon, hebben ons een blijvend beeld gegeven van hetgeen het Roode Kruis doen kan bij een kleine legermacht zooals de Curaçaosche.

Drie duidelijke en fijn afgewerkte fotografiën vertoonen ons, wat verleden week Donderdag geschied is op *Mina Scharbaai.* Het is een aardige bedrijvigheid, welke deze drie gezichten ons te aanschouwen geven, ofschoon wij toch wel mogen aannemen, dat het in werkelijkheid geheel anders zal toegaan. Onder anderen durven wij betwijfelen, of in geval van werkelijken oorlog de dokter een gewonde zoo kalm en gerust in de gevechtslinie zal verbinden gelijk hij thans doet. In alle gevallen hopen, wij, dat hij ook dan daartoe den moed zal hebben.

Die een schoone herinnering aan de West-Indische landmacht wenschen te bezitten, bevelen wij deze fotografiën ten zeerste aan.

NEDERLAND.

Rede van Dr. Schaepman bij het monument van Dr. W. J. F. Nuyens.

De vorige week hebben wij een woord gewijd aan de beteekenis van Dr. Nuyens voor het Katholieke volk van Nederland. Thans kunnen wij ons niet ervan onthouden de heerlijke redevoering weer te geven, welke Dr. Schaepman hield bij het onthullen der gedenkplaat in de R. K. kerk van Westwoud.

Bij de onthulling van het monument, dat nu in zijn forschen eenvoud, zijn strenge kracht, zijn sobere grootheid voor ons verrijst, voegt een korte sprake over den man, dien het eeren moet.

Dit monument is als het kort begrip, het beeld van den man in zijn zijn en zijn leven.

Reeds in de grondstof waaruit het werd gewrocht. Het is niet van steen of marmer, grijs en grauw of stralend van een blankheid, aan zonnegoud verwant. Het is van metaal, van die in de aarde bedolven, met erts als vergroeide delfstof, die zuivering en loutering en smelting behoeft, die door het vuur moet gaan, om eindelijk dienstbaar te worden voor werken van onvergankelijkheid. Maar het is geen der edele metalen, geen zilver of goud, metalen voor majesteit en schoonheid, voor koningskroon en heilig gewaad, voor vrouwensieraad en speelgerij. Het is koper, het metaal van Israëls brandaltaar, het metaal, waaruit de reddende slang werd gesmeed, het metaal van het derde rijk in het visioen van Daniël, het rijk "quod imperabit universae terrae," dat geheel de wereld beheerscht. Het is het wereldmetaal, dat schier overal wordt gevonden, het metaal van het volk, waaruit de pasmunt wordt geslagen, die het hebben en houden is van den kleinen man en die de grootste niet kan ontberen. Het heeft geen straling, maar het heeft zijn eigen kleur en gloed; het is hard en lenig, stevig en voegzaam, buigzaam in taaiheid en onder de hand van den meester leent het zich tot edeler werken, edel als door zelfgewonnen adeldom.

Ziedaar Dr. Nuyens.

Hij is een zoon van het volk, van het stoere en vrije volk, zelfstandig in zijn mannelijkheid, onafhankelijk in zijn arbeid, gerust op God en zijn recht. Met de Apostelen moet hij zeggen: "goud of zilver heb ik niet." Maar hij heeft zijn hoofd en zijn hart, zijn geest en zijn wil, zijn geloof, zijn vertrouwen, zijn liefde. Naar de uiterlijke kenteekenen, die de wereld steeds zal behoeven, is hij geen edel metaal. Metaal in allerlei aarde en kiezel verborgen, dat loutering behoeft. Het leven zal de loutering brengen. Het zal dit stuk menschelijk metaal door vuur en vlammen doen gaan. Maar het groote middel van loutering zal zijn d ear-

---

koe Dora kié koe ta masjar mahos i mi a bai den jardin.

Tabata un anochi clá, algo frioe ma agradabel despues di un calor. Mi a cendé un cigaria i mi a busca un bon lugá. Tononan di musica tabata jega té cerca mi i mi tabata tendé nan coe gustoe. Di repente es música a stop i mi a corda koe mi ta comprometi pa siguiente pieza. Ta lástima, pasobra mi kier a keda poco mas den jardin.

Poco-poco, mi a coeminza camna bai cas. Mi no a camna tantoe koe mi a contra Marcus, koe sigur no a keré koe mi ta ai. El a keda para contra un paloe i riba su cara imberbe hende por a ripara koe é tabata falta algoe.

— Amigoe, ta kiko a socedé?

— Nada, nada, el a respondé mi spantar. Mi no ta sinti mi muchoe bon.... muchoe calor den sala....

— Esai mi ta keré. Bo kier huma un cigaria?

— Si bo kié? Ma aki ta terrible frioe, é dici, semper ainda medio spantá.

— Toema mi sobretodo i mi sombré, pasobra mi ta comprometé pa es pieza aki

— Si bo no tin mester di nan, koe muchoe gustoe anto....

Mi a doené mi sobretodo i mi sombré, el a bisti nan i mientra é tabata camna el a keda para inboluntariamente den luz di un bentana pa é cendé su cigaria.

Na es momentoe ai un cos blancoe a pasa mi dilanti coe un boroto, koe ora mi a bira, mi a mira mi roeman Dora cohé e hende koe tabatin mi sobretodo braza, coe toer dos su manoenan i poné su cabez riba su scouder. Marcus no a cobarda menos coe mi. Toch é tabata sabi di salba su curpa for di es estado penoso ai. Trankilamente el a bati riba Dora su scouder i sin papia ni un palabra.

—Ai, Lex, Lex, Dora tabata snik, larga nos bam cas, mi no por keda aki mas tantoe. Ai, kiko mi a haci! E tabata jora awor mas duroe. El a.... puntra mi, si mi.... mi.... kier bira su esposa i mi a respondé koe.... no, koe mi no.... ta stimé, i.... i ai no ta berdad, mi ta.... stimé, mi ta stimá di toer mi alma....

Despues koe el a caba di papia palabra cortá asina, el a bolbé braza su victima mas duroe i el a zoentjié.

— Ai, Alex, mi ta criatura di mas desgraciada den mundo!

Mi amor, Marcus dici coe ternura, por ta koe bo ta criatura di mas desgraciada den mundo — mi no sá contradecí muger — ma toch bo a haci mi homber di mas feliz den mundo.

Dora a hala atras, doenando un grito, koe Marcus a sofoca primiendo Dora den su braza i — mester bisa berdad—koe Dora no a haci ningun esfuerzo pa kita for di djé.

Despues a sigi algun declaración i palabra di loco di enamorádonan.

Mi a sinti mi caba di mas ai, i mi a warda mi bendicion fraternal pa un otro ocasion....

— Alex, mi cunjá futuro dici coe mi un ora despues, coe su resolucion di coestumber: lo mi doena bo, bo sobretodo i bo sombré atrobé, ma bo roeman bo no ta haja mas.

beid, en in die heete geweldige smidse van den arbeid is Nuyens zelf de smid. Na God en met God is hij zichzelv' ten schepper.

Want Nuyens was een man, die zichzelven heeft gemaakt. Hij heeft in den eigenlijken zin geen meesters, zelfs geen geleiders gekend. Hij is nog iets anders dan wat men gemeenlijk oorspronkelijk noemt; met een volkswoord zou ik willen zeggen: hij is geheel "zijn eigen." Eigen aandrift spoort hem, sterkt hem, bezielt hem; zij geeft hem moed en kracht en geestdrift. Zij drijft hem tot alles en alles neemt hij op en vat hij aan. Van wat hij eens heeft verworven, verliest hij niets. In zijn rusteloozen arbeid verwerkt hij alles wat hij wint. Maar wat hij ook verwerve en verwekke, hij blijft zichzelf, "zijn eigen."

Hij was "zijn eigen", toen hij voor zijn levenstaak, naast de taak voor het levensonderhoud, den zwaren arbeid des geschiedschrijvers koos. Wil men zeggen, dat hij reeds vroeg lust had in oude verhalen? Dat familieherinneringen tot verdere nasporingen voerden? Zegt het voort! Maar daarmede verklaart gij niet, hoe een jong medicus *) in een dorp van Westfriesland verscholen, van de wereld weinig meer wetende dan een bescheiden studenten-leven in Utrecht en wat gezellig verkeer in Amsterdam hem konden leeren, die door een huwelijk in liefde — want al het andere ontbrak — een gelukkig echtgenoot was en een stoer werker moest zijn, daarmede verklaart gij niet, hoe zulk een man tusschen de jaren 1840—1850 de gedachte koestert en uitvoert om de geschiedschrijver te worden voor de Katholieken, van de Katholieken in Nederland. De jaartallen geven de gedachte in al haar grootheid aan.

Een historicus als Nuyens is voor zijn volk een herschepper. Wat waren wij in zijn jeugd, wij Katholieken van Nederland? Een menigte brave lieden, verspreid en verstrooid, zonder eigenlijke verbinding, zonder samenhang. Nederlanders zonder waarachtig Nederlanderschap. Niet door onze schuld. Maar het feit was er.

Maar dit feit kan ook niet worden gewijzigd zonder dat men ons zeide wie wij waren. Die man, die ons dat gezegd heeft, was Nuyens. Hij heeft ons het heldenwoord van den stervenden Mathathias, het woord waaruit de Macchabeën geboren zijn, doen hooren: "Mementote operum patrum", gedenkt de werken der vaderen! Hij heeft ons gezegd: "viriliter agite in lege". Hij heeft ons voorspeld: "accipietis gloriam magnam et nomen aeternum". In boekdeel en in vlugschrift, in het dagblad en op het spreekgestoelte heeft hij dat alles doen weerklinken en de verstrooiden verzameld en gemaakt tot een vrij en zelfstandig deel in het vrije, zelfstandige volk. Hij was de man onzer historie, in den vollen, machtigen zin; openbaarder van het verleden leeraar voor het heden, voor het morgen profeet. In hem vervulde zich het woord van den grooten Patriarch uit het Nieuwe Rome: deze zijn Profeten; zij doorloopen alle tijden, het heden, het verleden, de toekomst. Ziedaar zijn eigen werk, zijn leven.

Neen, zulk een werkzaamheid is niet geboren uit de omstandigheden, hoe beminnelijk, hoe eerbiedwaardig ook. Zij is van hooger orde, zij is oorspronkelijk. Maar ook de machtigste eigen aandrift verklaart zulk een werkzaamheid niet. Hier is meer. Toen de jonge Nuyens die levenstaak koos, toen is er als een Pinkstertocht langs zijn hoofd gegaan. God heeft hem geleid en hem ons gegeven. Voorwaar, Nuyens was voor ons, Katholieken van Nederland, een Godsgeschenk, een echte gave Gods. "Laudem ejus........ zijn lof zal de Kerk verkonden. Met slechts weinigen, een kleine schare, staan wij hier, en bescheiden is de koperen gedenkplaat. Maar als eens het katholieke volk van Nederland den plicht van liefde jegens armen en zwakken zal hebben vervuld, dan zal ook de dag aanbreken, waarop het den plicht der eere zal gedenken, den plicht der eere jegens zijn groote vaderen; den plicht van dank en hulde jegens den grooten Gever, den Vader der lichten, den eeuwigen God.

Een man van het volk, een man van metaal. Hij heeft zijn koper gemaakt tot de pasmunt, die een van de groote middelen is van verkeeren leven. Niet voor de wetenschap heeft hij gearbeid, maar voor de schare. Voor haar; dat is voor die groote gemeenschap van hooger en lager, heeft hij zijn kennis en weten verzameld, aan haar heeft hij het bedeeld, aan haar kinderen heeft hij het in schoolboeken gegeven. Dit is niet alles. Hij heeft in zijn leven getoond, wat geloovige, heilige kunst vermag. Zijn geheele bestaan is een edel kunstwerk geworden, dat de grondstof adelt en verheft. Heilige kunst, dat is onafgebroken arbeid, arbeid niet voor zichzelven, maar voor den naaste en voor God. Heilige kunst, dat is zelfverloochening en zelfopoffering, dat is de overwinning van het kleine en lage door het streven, het biddend, worstelend streven naar hooger doel. Die heilige kunst heeft hij beoefend, deze trouwe, eerlijke, eenvoudige, edele man, deze man van ongeëvenaarde werkzaamheid en van grootsche wetenschap, deze man van gedachte en daad. Een kunstwerk van metaal, onvergankelijk door de grondstof, onsterfelijk door de kunst.

Treffend is het bestaan van Nuyens teruggegeven in het randschrift, dat zijn beeld omlijst.

"Kloek in arbeid", van zijn zwoegen en zweeten getuigt geheel zijn leven. Maar zijn arbeid was geen slavernij. Het was een kloek, mannelijk doen, een doen uit plicht in vrijheid vervuld, een eeredienst aan God, een betuiging van onafhankelijkheid jegens de menschen. Arbeid, die schept voor anderen en den arbeider herschept.

"Trouw in waarheid." Nuyens had de trouw, die de H. Schrift door niets te evenaren acht, die zij een "medicamentum vitae", een teerspijze ten leven, een sterke schutsweêr roemt. Een trouw — hartelijk, mild, kinderlijk, maar vast als de dood! Het was een trouw in waarheid. De oprechtheid was zijn levensmerk. De waarheid was zijn levenslicht. Hij kende geen logen. Bij al zijn strijdvaardigheid en al zijn strijd was de winste hem niets, de waarheid alles. De schoonheid van handgrepen tegen de volle waarheid ontsnapte hem. Eerst het geweten en het geweten boven al.

"Fier in oordeel." Indien hij een eigen man was, hij was het als een eigen geërfde van echt-Westfrieschen stam. Evenals de vrienden, de echte vrienden van Floris V, was hij een kaerel. In Nuyens stak de hoogheid van een voornamen geest. Zoo gemeenzaam en vriendelijk en goedig gemeenzaam als hij zijn kon, hij werd nooit gewoon. Fier in oordeel, dat heeft hij zich getoond, toen hij, de Paapsche geneesheer, zijn oordeel durfde stellen tegenover den "Staatsman-Evangeliebelijder", die met zijn hoog karakter en zijn weergaloos talent de beste vertegenwoordiger was van een verleden, dat Nuyens vonnissen moest.

"Zijn volk ten heil" Geheel zijn leven is aan zijn volk gewijd. Het was zijn groote en zijn heerlijke liefde. Beter en vroeger dan een heeft hij den polsslag van het volk gevoeld, beter en vroeger dan een heeft hij de teekenen der tijden gelezen. Hij had leeren kennen wát blijft, wát wisselt, wát eeuwig is en wát vergaat. Hij kende het onderscheid tusschen de ziel en de stof, de grondwet der historie en den vorm van den dag. Was zijn stem soms de stem van een roepende, nu klinkt die stem voller en machtiger, en nu zijn er te over, die haar volgen, daar zij haar verstaan.

Voor het heil van zijn volk heeft hij gearbeid, arbeidt hij nog. De stichting, die aan zijn naam zal worden verbonden, zal een stichting zijn tot ontwikkeling, verheffing en versterking van het katholieke leven. Den vader onzer katholieke historie zal die stichting eeren in zijn jongeren, die streven op zijn spoor.

"Zijn God ter eer!" Dit was het groote woord van zijn leven: God, de Christus, de Kerk! Het heilig naamcijfer, dat boven de deuren zijner landgenooten prijkt, was hem gesneden in het hart. Het verlichtte, het verwarmde hem, het gaf hem altijd jonge kracht. Met God, door God, voor God, was zijn levensleus. Toen zijn hart brak, werd dat naamcijfer zijn vrijbrief voor het aanschijn Gods. Toen de dood hem naderde, werd zijn levensleus zijn zegekreet. Hij was een groot vriend van Thomas a Kempis; met den Zalige van den Agnietenberg heeft hij gebeden "O God, o waarheid, maak mij in eeuwige liefde één met U!"

Nu rust hij in die liefde van God.

Voor ons verrijst hij in zijn leven en zijn arbeid.

Dit monument brengt hem een nederige hulde, een stamelenden dank.

Maar terwijl wij huldigen, danken en eeren, wij vergeten toch niet, dat hij een kind der menschen, een erfgenoot der zonde was. Daarom volgen wij de oude, trouwe Roomsche zede. Wij knielen bij zijn monument als bij zijn lijkbaar met het kinderlijk gebed voor de rust zijner ziel.

(*) Dr. Nuyens promoveerde aan de Universiteit van Utrecht tot doctor in de medicijnen 24 Maart 1848.

BUITENLAND.

Rome.—„Waarom komt de Paus niet buiten het Vaticaan? Hij is toch vrij", zeggen de liberale bladen.

De *Osservatore Romano* antwoordt daarop als volgt:

Op eenige schreden van het Vaticaan, bij den Tiber, zou de Paus aanstonds herinnerd worden aan zekeren Italiaanschen generaal, die alle kardinalen in de rivier wilde werpen. Hij zou ook denken aan den onvergetelijken nacht van 13 Juli, toen een razend gepeupel het stoffelijk overschot van zijn onmiddellijken voorganger in het water wilde gooien. Veronderstel, dat de H. Vader wilde gaan bidden in het Pantheon. Hij zou daar het boek kunnen zien, waarin zoo heel lang nog niet geleden een pelgrim de woorden schreef: „Leve de Paus", hetgeen aanleiding gaf tot een verwoede jacht op de bedevaartgangers, terwijl er in de straten van Rome geroepen werd: „Dood aan den Paus!"

Als men in een kerk niet „Leve de Paus" mag schrijven, is 't duidelijk dat men op straat nog veel minder: „Leve de Paus!" mag roepen. Indien de Paus voorbij de Universiteit kwam en een of ander katholiek student op zijn knieën viel, den zegen vroeg en: „Leve de Paus!" riep, zou hij onmiddellijk door een woedende bende worden aangevallen en de kreten zouden weerklinken: "Weg met den Paus! Leve Giordano Bruno!"

Het standbeeld van dien afvalligen monnik zou de Paus zien op het Campo del Fiori, en als hij naar den Janiculus mocht gaan om te bidden op de plaats, waar de H. Petrus, de eerste Paus, gemarteld werd, zou hij daar een ander standbeeld zien, nl. ter eere van den man, die den Paus den kanker van Italië noemde.

De schildwachten zouden den H. Vader wel is waar het geweer presenteeren, maar die militaire eer zou hem gebracht worden op den drempel van in kazernen herschapen kloosters, of voor den ingang van een apostolisch paleis, waar met valsche sleutels werd binnengedrongen.

Indien de Paus een lijkstoet tegen kwam, zou het best kunnen gebeuren, dat de lijkwagen geen godsdienstige zinnebeelden droeg, maar omringd was van banieren met de teekenen van den duivel.

En dan vraagt men nog, waarom de Paus niet buiten het Vaticaan komt.

Frankrijk. — Brisson heeft nog vóór zijn aftreden begrepen, dat hij zich wel een weinig in de vingers heeft gesneden, toen hij een Yves Guyot hielp om het bericht van een voorgenomen staatsgreep uit den duim te zuigen. Hij wilde echter zijn helpers niet loslaten en in plaats van daarom openlijk tegen hun lasteringen op te treden deed hij het langs een omweg. Men heeft—zoo men weet—o. a. beweerd, dat de generaals de werkstaking slechts als voorwendsel hadden gebruikt, om veel troepen naar Parijs over te brengen en dat opzettelijk onlusten werden uitgelokt. Brisson heeft aan den vooravond van de heropening der Kamer den minister van oorlog, generaal Chanoine, een schrijven gezonden, waarin hij zegt, dat de regeering hem heeft verzocht, haar dank uit te spreken voor de hulp, dien zij den laatsten tijd heeft ontvangen van het leger. "De orde is gehandhaafd en het werk op vredige wijze hervat, dank zij den uitstekenden maatregelen, die door de hoofden van het leger zijn genomen, aan de discipline der troepen en aan de volkomen verstandhouding tusschen de burgerlijke en militaire autoriteiten."

Misschien hoopte hij hierdoor zijn optreden tegenover de gematigd-republikeinsche prefecten te doen vergeten.

Gemakkelijk zou het hem niet gegaan zijn; daarvoor zorgden zijn onhandige vrienden, die deze afzetting van prefecten verdedigen. Onder hen was zelfs een Nederlandsch blad — natuurlijk het *Handelsblad*— wiens correspondent, de heer Israëls, durfde schrijven:

Men heeft van gematigd republikeinsche zijde minister Brisson zeer aangevallen over de jongste benoeming van prefecten. Men vond, dat de krasse wijze, waarop hij vele dier ambtenaren en bepaaldelijk de prefecten Rivaux, Laurenceau en Alapetite een les heeft gegeven, voor hem het verlies van vele stemmen uit het centrum ten gevolge kon hebben. Meestal heeft een dergelijk optreden andere gevolgen, het boezemt schrik in, en haalt half oppositiemannen tot de regeeringspartij over. Constitutioneel is op de daad niets aan te merken.

Het nieuwe Fransche ministerie heeft in de Kamer zijn program ontvouwd. De minister-president Dupuy las de verklaring voor. Daarin wordt de suprematie van het burgerlijk gezag bevestigd en vertrouwen in het leger uitgesproken met het besluit om de aanvallen te bestrijden van hen, die het leger met zekere personen solidair willen verklaren. Evenzeer beschouwt het Kabinet het als zijn plicht de uitvoering der beslissingen van de Justitie te verzekeren.

Wij moeten — zoo luidt het voorts —de verwachtingen rechtvaardigen, die Frankrijk in het leven riep door de natiën uit te noodigen tot deelneming aan de wereldtentoonstelling van 1900 en onze stelling sterker maken, wilke gewijd is door een kostbaar bondgenootschap. Onze buitenlandsche politiek zal bezield zijn door de zorg voor de belangen des lands en er zich op toeleggen haar streven in verhouding te stellen tot de waarde van het doel, met den steun van het parlement. Wij zijn in een kabinet van vereeniging, wij willen een staatkunde van hervorming en vooruitgang.

De premier vroeg daarna de begrootingsontwerpen voor 1899 af te doen. Het kabinet zal een inkomstenbelasting, een successiebelasting een herziening van de drankbelasting, een ontwerp van werkliedenpensionneering en tot een regeling van het landbouwcrediet voorstellen. Het bestaande economische stelsel en de stabiliteit der douane-tarieven zal gehandhaafd worden.

De verklaring werd aan het slot toegejuicht.

De afgevaardigde Mirman interpelleerde onmidellijk het kabinet over de algemeene politiek, en vroeg of de regeering de vervolgingen tegen het „syndicaat Guérard" zal voortzetten en of het de vergrijpen tegen de discipline, door militaire chefs begaan, zal onderdrukken.

Déroulède werd wegens interrupties enz. tweemaal tot de orde geroepen.

De minister van Oorlog, de Freycinet, antwoordde, dat hij de wet door allen zal doen eerbiedigen en eveneens het leger.

President Deschanel had drie moties ontvangen, waarvan een van den heer de la Porte, luidde als volgt: "De Kamer, de verklaringen van de regeering goedkeurende en vertrouwen stellende in haar wil om hervormingen tot stand te brengen, daarbij slechts steunende op de republikeinsche meerderheid, gaat over tot de orde van den dag." Deze motie werd met 429 tegen 64 stemmen aangenomen.

In antwoord op een verzoek om te interpelleeren over Fashoda, zeide de minister van Buitenlandsche Zaken Delcassé, dat hij geen dag voor de

behandeling dezer interpellatie kon bepalen.

De heer Gerville-Réache diende zijn wetsvoorstel in, dat alle revisieprocessen aan de vereenigde kamers van het Hof van Cassatie gezamenlijk zullen worden onderworpen. De minister van Justitie Lebret bestreed dit voorstel.

Engeland.—Er loop thans een gerucht — maar het verdient niet veel geloof—dat de Negus van Abyssinië op Fashoda zou willen aanrukken en de Engelschen verdrijven.

Ter eere van generaal Kitchener werd in Mansion House te Londen een feestmaal gegeven. Er was een schitterend gezelschap bijeen.

Lord Salisbury hield een toast op generaal Kitchener en zeide dat hij de kennisgeving had ontvangen, dat de bezetting van Fashoda waardeloos was voor Frankrijk, hetwelk besloten had de bezetting op te geven. Spreker kon niet zeggen dat daarmede al de oorzaken van het geschil waren weggenomen, waarschijnlijk niet, maar de quaestie had thans niet langer haar acuut en eenigszins gevaarlijk karakter.

—Hoe groot de kracht der Engelsche marine is, komt uit in een schrijven van een oud-zee-officier aan den "Echo des Mines et de la Metallurgie", waarin niet meer of minder beweerd wordt, dan dat alle Europeesche vloten bij elkaar niet voldoende zijn om op te komen tegen de macht der Engelsche schepen en dat men alle schepen van alle groote vloten van de wereld, die van Japan en de Vereenigde Staten erbij, bij elkander zou moeten voegen om een macht te krijgen die iets grooter is, dan die van Engeland alleen.

Bij deze berekening is de oud-zee-officier uitgegaan van de stelling, dat de grootte en de kracht der schepen alles is, en al het andere, zelfs de snelheid, van veel minder beteekenis, een stelling, die volgens hem in den Spaansch-Amerikaanschen oorlog bewezen is. Hij rekent dan ook alleen de pantserschepen en gepantserde en beschermde kruisers. Daarvan heeft Engeland er 165, terwijl Frankrijk er 66, Rusland 25, Duitschland 27, Italië 33, de vier landen te zamen dus 151 hebben. De Ver. Staten bezitten er 21, Japan 14; al deze Staten te zamen hebben er dus 21 meer dan Engeland alleen. Maar het is wel wat sterk de overige scheepsmacht, torpedobooten, torpedojagers, enz. heelemaal voor niets te rekenen.

Een eigenaardig feit wordt medegedeeld in hetzelfde blad nl. dat op het oogenblik in Frankrijk de stemming, vooral bij het jongere geslacht, dat den oorlog van '70 en den onmiddellijken nasleep van dien niet gezien heeft, zóó is, dat zeer velen zeggen: "Liever een verbond met Duitschland dan voor Engeland wijken." Dat is de oude, bekende haat, de historische, Napoleontische en vóór-Napoleontische haat. En voor dezen haat bestaat wel eenige grond.

Rusland.—De keizer van Rusland schijnt vast besloten, prins George van Griekenland te doen benoemen tot gouverneur-generaal van Creta. Onlangs werd reeds gemeld, dat hij zijn grootmoeder, de koningin van Denemarken, had beloofd in dien zin zijn invloed te zullen aanwenden; thans wordt uit St. Petersburg gemeld, dat de Russische gezant te Konstantinopel naar Livadia is geroepen om daar van den Czaar in persoon de noodige instructie te ontvangen. Den Sultan zal worden te kennen gegeven, dat de Czaar zijn vriendschap op hooge waarde weet te schatten, doch dat het hem aangenaam zal zijn, prins George aan het hoofd te zien geplaatst van het Cretenzer bestuur. De Czaar spreekt de hoop uit, dat de Sultan zich niet tegen dit voorstel zal verzetten, vooral thans niet, nu hij heeft toegestemd in de ontruiming van het eiland.

Oostenrijk. — Mgr. Carl Hornig, bisschop van Beszurim in Hongarije, vierde eenigen tijd geleden zijn tienjarige bisschopswijding. Het diocees, dat hem zeer veel verschuldigd is, vierde deze gebeurtenis als een waren feestdag. Bij deze gelegenheid is aan het licht gekomen, dat Mgr. Hornig gedurende deze tien jaren meer dan drie kwart millioen gulden besteed heeft aan liefdadige doeleinden, nl. voor kerken, pastorieën, onderwijzerswoningen, scholen, geestelijken van het diocees, onder steuningen van onderwijzers en scholen, pensioenen en voor bevordering van kunsten en wetenschappen. De "doode hand" verspreidt toch maar levende weldaden.

ADVERTENTIEN.